

लक्ष जरा चुकलें कीं लगेच शुभ्रगंगा वाहूं लागायची. असा चपळ. आणखी दोन स्टोव्ह होते. पण ते वयस्कर होते. म्हातारपणामुळें थकले होते. त्या तरुणाइतकी ताकद व चपळी यांच्या ठिकाणीं नव्हती. त्यामुळें तो सर्वांचा आवडता व ह्यांच्याकड कोणी बघतही नसत. पण हे म्हातारे ऐन वेळीं उपयोगी पडत. म्हणून थोडा फार तरी आव होता ह्यांचा. कांहीं वर्षे गेली. त्या स्टोव्हचें तरुणपण संपलें. अधून अधून त्याची प्रकृति बिघडूं लागली. डॉक्टरकडे सारखे जावें लागे. खेपा घालून पोरेबाळे कंटाळली. सुरवातीनें टाचणीनें टोचल्या खेरीज काम सुरूच करीत नसे. टोचलें कीं मग कुठें बुवाजी जागे व्हायचे. चार दिवस जातात न जातात तों निपल-मध्ये पिनच अडकून बसे व त्याची घासलेटची चिमणी होई. मग त्याला नवीन निपल घालण्यासाठीं गाडींतून (पिशवीतून) डॉक्टरकडे न्यावे लागे. त्यानंतर चार दिवस प्रकृति ठीक राही आणि मग वर्तार तुंबून बसे. सायकलच्या पंपानें त्याचा घसा साफ करावा लागे. चार दिवस बरे जात. पुन्हां डॉक्टरकडे. त्यानें तपासले व घसाच काढून टाकला व नवीन बसवला. कांहीं महिने प्रकृति उत्तम राहिली. पण पुन्हां पिन पासून सुरवात झाली. हातपाय चांगले होते. पण पोट (टाकी) व घसा यांत वारंवार बिघाड होऊं लागला. डॉक्टरांचें बिल वाढतें राहिले. पोटांत केरकचरा फार साठून राहिला त्यामुळें प्रकृति पार ढासळली. डॉक्टर (स्टोव्हचे) कंटाळले व शेवटी म्हणाले, “साहेब, हा म्हातारा झाला. आतां असंच चालायचं. जमेल तितके दिवस घ्या काम करवून. नाहीतर आपला नवीनच घेऊन टाकाना कसा ? ” तरुणपणी कांहीं वाटत नाही. जोम असतो. दम असतो. पण वयस्कर होऊं लागला कीं मानव असाच स्टोव्ह प्रमाणें करूं लागतो. एकदां पोट बिघडलें कीं ताळचावर येणें कठीण. कर्म म्हणतें जाऊं द्या त्याला. नवीन आणा. घरोघरीं चालणारी ही एक कथा.

देवाची आठवण

सौ. श्री शहाणे

माणसाला देवाची आठवण सदैव यायला पाहिजे. स्त्री माहेराहून परत आल्यावर तिला कांही दिवस माहेरच्या माणसांची आठवण येते. आपल्या आईची आठवण येते. पण चार-आठ दिवसांनी ती आपल्या संसारात इतकी बुडून जाते की तिला प्रवासातल्या सहप्रवाशाप्रमाणे माहेरचा संपूर्ण विसर पडतो. पण अशाप्रकारचा आपल्याला देवाचा विसर पडू नये. बदलत्या ऋतू प्रमाणे आपण देवाची आठवण ठेवायला हवी.

ती कशी ? उदा० उन्हाळा आपल्याला जाचायला लागला की मग पावसाळ्याची जशी आपण प्रतीक्षा करतो. पावसाळा कंटाळवाणा झाला, त्याचा चिकचिकाट वाटायला लागला की आपण म्हणतो आतां लवकर हिवाळा येऊं दे ! पण पुन्हा हिवाळा आला की थंडीने बेजार होत असताना आपल्याला ऊबदार उन्हाची आठवण येतेच ना ? म्हणजे परमेश्वर आपल्या स्वरूपाची सदैव तुम्हाला जाणीव देत असतो. कां ? तर हे मानवा ! तुला मनुष्य जन्माला घालून माझी भक्ति करण्यासाठी मी तुला ज्ञान दिलं ! माझी आठवण तुला राहावी हाच माझा तुला जन्माला घालण्याचा उद्देश !

आपण संसारात सदैव दंग असतांना नेहमी सुख असताना सुखात इतके तल्लीन झालेलो असतो. त्यावेळी तर आपल्याला जगाची, नातेवाईकांची, म्हणजे सगे सोयरे कोणाकोणाची आठवण येत नाही, मग देवाची कुठली हो यायला ? पण असे होतां कामा नये. सुखदुःखात देखील सदैव त्या दयाघन प्रभूची आठवण आली पाहिजे. कारण सर्व शक्तिमान परमेश्वर सुखाचा काय किंवा दुःखाचा काय निर्माता असतो. एखादा माणूस गेल्यावर आपण म्हणतो परमेश्वरी लीला ! दुसरे काय ? ग काय हो, तो ऐशी वर्षे जगला. मुलेबाळे, नातवंडे, लेकी सुना गाड्या घोडे सगळं गळं त्याला प्राप्त झालं होतं. त्यानं भोग उपभोग घेतले ही देखील केवढी मोठी रमेश्वरीलीला !

पण माणसाची दृष्टी एवढी व्यापक असती तर ! तर कशाला दुःखाच्या प्रमाणे सुखाच्या वेळी देखील नामस्मरण केल्याविना राहाता ! कुंतीने भगवान श्रीकृष्णाला सांगितले, "नारायणा, तूं मला सदैव दुःख दे, की त्यामुळे मला तुझा विसर पडणार नाही ! " खरोखर काय ही अलौकिक मागणी ? देवाजवळ सुख सारेच मागतात ! पण कुंतीप्रमाणे दुःख मागणारा विरळाच ! तात्पर्य - देवाची आठवण सुखापेक्षा दुःखात होते. आपण संकटकाळीं देवाला नवस करतो. आपल्या मना प्रमाणे

झालं म्हणजे आपण देव नवसाला पावला असं म्हणतो ! पण खरं पाहिलं असतां आपण त्यावेळी ज्या आर्ततेने देवाला आठवतो तो भाव जाणून परमेश्वर तुम्हाला संकट मुक्त करतो. इतर वेळी आपण फक्त हात जोडतो. असं होता कामा नये ! सदैव परमेश्वराची आठवण आपल्याला घायला हवी. तुमच्या मुखी त्याचं नामस्मरण व्हायला हवं ! आपण आणि संत ह्यामध्ये फरक आहे तो हाच ! संत सदैव देवाचं नामस्मरण करतात. त्यांना मरणाचं भय वाटत नाही. सदैव मरण डोळ्यांसमोर ठेऊनच ते वावरतात. उदा. आपुले मरण पाहिले म्या डोळा - काय तो सोहळा वर्णू देवा ! कसे ते पाहा. आपल्या समोर मरण हा शब्द जरी उच्चारायचा तरी आपल्याला तो अभद्र वाटतो. कारण आपल्याला जी गोष्ट अप्रिय ती अभद्र ! संतांचं तसं नाही. त्यांचा जीवनाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोनच वेगळा आहे. नव्हे असतो. त्यांना लोकाना परमेश्वराचं नामस्मरण करायला शिकवायचं असतं. त्यांच्या डोळ्यापुढे सदैव परमेश्वराची मूर्ति असते. हाच त्यांच्यातला आपल्यातला फरक ! म्हणून संतांचा सहवास धरावा. ते आपल्याला कशा मार्गानी गेलं म्हणजे परमेश्वर प्राप्ती - म्हणजे त्याचा विसर तरी पडणार नाही इतपत आपली धारणाशक्ति किंवा आपली विचार शक्ति वाढवतील !

आपण कोणतीही गोष्ट, पदार्थ म्हणा, केला की त्याचा नैवेद्य देवाला दाखवतो ! खातो का तो पदार्थ देव ? नाही ! अहो देव जर असा प्रत्येक पदार्थ खायला लागला तर आपण कधीच त्याला नैवेद्य दाखवणार नाही. तरी ह्या नैवेद्य दाखवण्या मागे आपल्या पूर्वजानी आपल्याला एक प्रकारची शिकवण लाऊन ठेवल्याय ! काय ? तर परमेश्वराची आठवण ! भगवंताची आठवण ! त्याचं नामस्मरण करा नी मग खा ! केवढी चांगली शिकवण ! आधी देवाला नमस्कार करून मग आपण वडील मंडळींना नमस्कार करतो ! सर्व प्रथम देवाला वंदन !

देवाचं नामस्मरण केल्यानं, देवाची आठवण केल्यानं, अनंत फायदे होतात, की जे सट्टा-लॉटरी-रेस अमकं ठमकं काय लागल्यानं होतात तसले तकलादू फायदे नव्हेत. पैसा मिळतो. जातो. पुन्हा मिळतो. पण ! एकदां तुम्हाला परमेश्वर भेटला की त्याच्या प्राप्तीसारखे सुख कशात नाही. ते अनंत काळ टिकणारं सुख आहे. त्याच्या प्रेमासाठी झुरा. त्याच्या भक्तिसाठी झुरा ! तो तुमच्या भक्तिसाठी झुकेला आहे. साईबाबांच्या एका आरतीत म्हटलंय ना ? " असोत कितीहि मोठ्या पापांच्या राशी । नामस्मरणे अवघ्या जाती विलयासी । कृपा प्रसादे लाघे सकलहि

समृद्धी । कुशल कराया येती त्या ऋद्धि सिद्धी । ” एवढा मोठा नामाचा महिमा ! एवढा मोठा परमेश्वराची आठवण केल्याचा फायदा.

एकमेकाला दिलं घेतलं असतं तेच माणूस आठवतो. सदा दारं बंद करून आपल्या पुरतं पाह्यंच नसतं. दुसऱ्यासाठी घांसातला घास दिलात तर तो परमेश्वराला पांचतो. दुष्काळांत अशांचीच गरज आहे. अशा प्रकारची जाणीवपूर्वक वागणूक ही देखील परमेश्वराचीच आठवण आहे. कोणी कोणाच्या घरचं लुटून नेत नसतो, तर आपण समाजाचं ऋण अप्रत्यक्ष रित्या देखील फेडू शकतो. उदा० नासाडी टाळणं, काटकसर, मग ती धान्याची असो विजेची असो अगर पाण्याची ! ज्या-योगे सर्वांना कांही काळ सर्व मिळण्यापेक्षा सर्वांना सर्वकाळ कांहीतरी मिळण्यासाठी काटकसरीचा अवलंब करायला लागला तरी हरकत नाही. ह्या योगे देखील आपण परमेश्वराची आठवणच करतो. तो काय केल्याने मिळेल नी काय न केल्याने मिळणार नाहीं, हे ज्याचे त्यानी ठरवायचं ! कसे ? तर उपयोग झाला नाहीं तरी चालेल पण उपद्रव होता कामा नये. सतत उद्योग होणार नसेल तर आळस तरी न करतां आपल्या पुरतं कमवावं. काटकसर जरी जमली नाहीं तरी उधळपट्टी तरी थांबवावी ! ही जरी सामाजिक कर्तव्यात मोडणारी बंधन असली तरी ते देखील परमेश्वराला स्मरून पाळायला कांही हरकत नाहीं. इथे सुद्धां तुम्ही त्या परमेश्वराची, देवाची, आठवण ठेवायला हवी. “ गरज सरो नी वैद्य मरो, ” असं परमेश्वराच्या बाबतीत असता कामा नये. ‘तूं उभा पुढे मागुति’. पण केव्हा ? तर तूं त्याला स्मरशील तेव्हां ! देवाची आठवण करा. देव तुमच्या पासून अजिबात दूर नाही. ‘नका जाऊ देवळात, देव तुमच्या हृदयात’ ! पण आठवण मात्र पाहिजे ! तुमच्या हृदयात देव आहे नी तुम्ही रानोमाळ भटकत राह्यलात तर काय फायदा ? तिथल्या तिथे स्मरण हीच खरी त्याची आठवण ! पावलो पावली त्याची आठवण राह्यला पाहिजे. उठता बसता. झोपता जागता. जसे दळिता कांडिता जनीला देव दिसत होता तशी तुम्हाला सदैव देवाची आठवण राह्यला पाहिजे.

ज य सा ई !

मनचं साधे तर दारिद्र्य कां बाधे ?

सौ. लक्ष्मीबाई पटवर्धन.

जगांत असंख्य माणसं रंजलेलीं, गांजलेलीं असतात. कां ? तर त्याचं उत्तर म्हणजे त्यांची निष्ठा कुठेच नसते. संकटं आलीं, अडचणी आल्या कीं दिवानं माझं वाईट केलं' एवढंच म्हणायचं त्यांना ठाऊक; पण एरवीं देव म्हणजे काय हें त्यांच्या गांवींही नसतं. त्यांची कशावरही श्रद्धा नसते. त्यांच्या ठायीं भावाचाच अभाव असतो. तेव्हां तिथे भक्तीचं वावडंच असतं. अशीं माणसं ! छे, माणसं कसलीं ? दानवच ते ! अशा अश्रद्धावान् माणसांना मनःशांति कधींच लाभत नाहीं. त्यांच्या दृष्टीला सगळ्या गोष्टी वाईटच दिसत असतात.

साधु-संत यांचेबद्दल भोंदू, ढोंगी, स्वार्थी अशींच मुक्ताफळं त्यांच्या तोंडून तुम्हांला नेहमीं ऐकायला मिळतील. संत वचन, सुविचार, चांगल्या म्हणीसारख्या गोष्टीतही त्यांचे मनांत विकल्पच येत असतात.

माझ्या परिचयाच्या एक भगिनी सदान्कदा अगदीं त्रासलेल्या, चिडलेल्या असतात. कारण काय ? तर म्हणे अनेक गोष्टी त्यांच्या मनाविरुद्ध घडत असतात. त्यामुळे त्यांचे तोंडून पुष्कळदां 'मनचं साधे तर दारिद्र्य कां बाधे !' ही म्हण मी ऐकली आहे. एक दिवस ह्या म्हणीविषयीं विचार करतां माझ्या ध्यानांत आलं कीं, ही बाई त्या म्हणीचा वापर अयोग्य ठिकाणीं करते, कारण मनासारखं झालं तर दारिद्र्याला थाराच मिळणार नाही, खरं ना ?

आणि म्हणून आमचे संत नेहमीं समाधानी असतात. तुकाराम बोवांच्या घरांत अठराविश्वे दारिद्र्य होतं तरी ते म्हणत—

ठेविलें अनंतें तैसेंचि रहावें । चित्तीं असूं द्यावें समाधान ॥
वाहिल्या उद्वेग दुःखची केवळ । भोगणें तें फळ संचिताचें ॥

संतांनीं षड्रिपूनां जिंकून मनोविजय मिळविलेला असतो. मला लहानपणापासून देवादिकांच्या, संतांच्या अनेक गोष्टी ऐकायला नि अनुभवायला मिळाल्या, त्यामुळे परमेश्वरावर दृढ निष्ठा बसली, वडील माणसं आणि संतवचनं यांवर परिपूर्ण भरंवसा टाकायची संवय जडली.

तुकारामबोवांचं लई नाहीं, लई नाहीं मागणं, पोटापुरतं देई देवा ॥ हें वचन नेहमीं डोळ्यांपुढें असल्यामुळें आपण उगीच कांहींतरी मिळविण्याची हांव धरायची नाहीं, अशी स्वभावाची घडण घडत गेली व त्यामुळें जें मिळतं त्यांत समाधान मानण्याची संवय लागली. पण कांहीं वेळां मनरूपी ओढाळ गुरूं सैरावैरा धांवत सुटतं. त्याच्या मुसक्या बांधून त्याला ठिकाणावर आणण्यासाठीं श्रीसद्गुरु रामदासस्वामींचं वचन बजावून सांगतं, मना, त्वांचि रे पूर्व संचीत केले । तथा सारिखें भोगणें प्राप्त झालें ॥

अशा प्रकारें संतवचनाचा खुराक मिळालेल्या मनाला नेहमीं संतोष वाटतो, त्याला दारिद्र्य कधींही भेडसावीत नाहीं. उलट परमेश्वर स्वरूप असे संत आम्हां सामान्य भक्तांचे मनोरथ पूर्ण करीत असतात. याची अनेकदां प्रचीति येते.

दोन वर्षांपूर्वी मी माझ्या मुलाकडे चिचवडला दिवाळीला गेलें होतें. भाऊबिजेला माझ्या भाऊ-भावजयांना तिकडेच बोलाविलें होतं. आम्हां बहीण भावडांचा तो सोहळा अगदीं मजेंत साजरा झाला आणि सर्व मंडळी आपापल्या घरीं परतली. धाकट्या भावाला मात्र रजा असल्यामुळें तीं उभयतां चार दिवस राहिलीं होती. दिवाळीचं गोडघोड खाऊन कंटाळा आला, तेव्हां अगदीं भाजी भाकरीचा बेत करूं. अशीं आमचीं रात्री बोलणीं होऊन आम्ही झोपलों. सकाळीं उठून मी दारची भाजी (अंबाडीची) खुडून आणायचं मनाशीं ठरविलं. पण सकाळीं भावाच्या मनांत आलं, कीं आपण मुंबईहून इथे आलोंच आहोंत तर आज देहू-आळंदीला जाऊन येऊं या. मी म्हटलं, बरं तर, मीही येतें तुमच्या बरोबर.

आम्ही लगबगीनंच गाडी गांठली आणि प्रथम देहूला गेलों. तुकारामबोवांचं तें पवित्र क्षेत्र, त्यांची ती शांत मूर्ती आणि त्यांची गाथा जिनं तारिली ती इंद्रायणी पाहून मनाला धन्यता वाटली, बोवांच्या वचनाची आठवण झाली, काय उणें आम्हां । विठोबाचे पायी ॥ ताबडतोब आम्ही आळंदीला जाणाऱ्या बसमध्ये जाऊन बसलों,

आळंदीला गेल्यावर नदीवर स्नान आटोपून प्रथम ज्ञानेश्वर माउलीचं दर्शन घेतलं आणि नंतर १२ वाजतां नृसिंह सरस्वती स्वामी महाराजांच्या मठांत आम्ही पोहोंचलों. स्वामीचं दर्शन घेतलं तितक्यांत, 'पानं वाढलीत, जेवायला चला' म्हणून

आम्हांला मठांतल्या वाढप्यांनी हांका मारल्या. मी म्हटलं “आम्ही आधीं कळवलं नव्हतं, आयत्या वेळीं जेवायला येणं बरं नव्हे; आम्ही आमच्या बरोबर आणलेलं खाऊं म्हणजे झालं.” त्यावर त्यानें सांगितलं, “भाकरी चालूच आहेत, पानावर बसा लवकर.” आणि काय आश्चर्य ? मी जी घरी अंबाडीची भाजी-भाकरी करून भावाला वाढणार होते ती आम्हां बहीण भावंडांना जणू स्वामीनीं प्रसादाची आपली गरम गरम वाढली. मला आनंदाश्रू आले. असे संत भक्तांचे लाड पुरवतात. त्यांनीच म्हटलं आहे आवडीनें भावें हरी नाम घेसी । तुझी चिंता त्यासी सर्व आहे । आणि म्हणून मी म्हणतें, मनचं साधे, तर दारिद्र्य कां बाधे ?

श्री माधवनाथ महाराज

ले. श्री. ना. हुद्दार

श्री मच्छिंद्रनाथ, गोरक्षनाथ, गहिनीनाथ, निवृत्तिनाथ, श्री ज्ञाननाथ, सत्यामलनाथ, गुप्तनाथ या परंपरेत अलीकडच्या काळांत श्री माधवनाथ महाराज हेही होऊन गेले. त्यांचे गादीवर सध्या श्री मंगलनाथ महाराज हे आहेत. नाथ संप्रदायाच्या अनेक शाखा होऊन त्यांचा सर्व भारतांत विस्तार झाला. त्यापैकी एका शाखेतील “श्री गुप्तनाथ” ही पूर्वाश्रमींची गंगाबाई नावाची महिला होती. नाथ-दीक्षा घेऊन ती पुढे योगिनी झाली. चित्रकूट जवळ करवी येथील श्री बालाजीमंदिराचे तळघरात हिची समाधी असून याच गादीवर श्री माधवनाथांना बसवण्यात आले होते.

महात्मे व साधुसंत यांची जीवनचरित्रें समुद्रावरील दीपस्तंभाप्रमाणे संसारसागर तरून जाण्यास सर्वसाधारण लोकांना मार्गदर्शक होत असतात. तेव्हां श्री माधवनाथ महाराजांच्या चरित्राच्या पठन-भजनानेहि चित्तशुद्धी होऊन त्याला सात्विक आनंद होईल यांत संदेह नाही.

जन्म व बालपण

श्री माधवनाथांचे घराणें मूळ पांगरी, जि. नासिक येथील होय. पण पुढे मराठवाड्यांतील रंगाच्याचे देवगावी (लासूर रेल्वे स्टेशन, जि. औरंगाबाद) त्यांचे स्थलांतर झाले. त्यांचे उपनांव "रत्नपारखी" असून श्री मल्हारदादा व सौ. मथुराबाई हे त्यांचे माता-पिता होत. यांचा आचार धर्मनिष्ठ असून श्री यशवंतराव महाराज देव मामलेदार यांची त्यांचेवर कृपा होती. त्यांनी सौ. मथुराबाईंना सांगितले होते की, "तुझ्यापोटी योगी पुरुष जन्म घेईल." हे दांपत्य काशी-प्रयागच्या यात्रेवर असतां चित्रकूटजवळ करवी गांवी आले. तेथे मल्हारदादाचे चुलतभाऊ बाळकृष्णपंत रहात असत. यावेळी सौ. मथुराबाई गरोदर असून त्यांचे दिवस भरत आल्याने त्यांना तेथेच मुक्काम करावा लागला.

यावेळी योगिनी गुप्तनाथांच्या गादीवर श्री विठ्ठलनाथ हे योगी पुरुष होते. चैत्र शुद्ध प्रतिपदा शके १७७९ (दि. २६ मार्च १८५७) दिनी सूर्योदयापूर्वी मथुराबाई स्नान करून तुळसीप्रदक्षिणा करूं लागल्या. इतक्यांत त्यांना प्रसूतिवेदना सुरु होऊन सूर्योदयाकालीं नवबालकाचा जन्म झाला. वाराव्या दिवशी आनंदोत्सवपूर्वक या बालकाचे नांव "माधव" ठेवण्यांत आले.

पुढे मल्हारदादा पत्नी व मुलांसह पांगरी येथे गेले. माधव ५ वर्षांचा असतां मल्हारदादांचे निधन झाले. मथुराबाईंनी फार शोक केला. तेव्हा लहानग्या माधवने त्यांच्या मांडीवर बसून आपली दृष्टी मातेच्या डोळ्यांवर स्थिर केली आणि तिला आत्म्याच्या अमरत्वाची जाणीव झाली व तिचे दुःख कमी झाले.

लहानपणापासून माधव आपल्या विलक्षण बुद्धिप्रभावानें सर्वांना दिपवू लागला होता. लवकरच त्याला शाळेत घालण्यांत आले, पण त्याचे लक्ष शिक्षणाकडे नसे. शाळचे निमित्त करून तो गांवाबाहेरच्या महादेवाच्या मंदिरात ध्यान करीत बसे, किंवा सोबत्यांसह भजनपूजन करण्यांत दंग होऊन जाई. पण तो शाळेत जाई तेव्हा कोणत्याही विषयांत इतर मुलांपेक्षा बुद्धीची विशेष चमक दाखवी.

८ व्या वर्षी त्याचा व्रतबंध करण्यांत आला, संध्या, ब्रह्मकर्म यांत थोड्याच कालात त्याने प्राविण्य संपादन केले होते. शाळेकडे माधवचे दुर्लक्ष असल्याचे पाहून मथुराबाईंना फार काळजी वाटे. सटाणें येथे यावेळी यशवंतराव महाराज देव मामलेदार होते. त्यांच्या भेटीस त्या मुलासह गेल्या. त्यांनी सांगितले, "तुझा मुलगा मार्गावर आहे, काही काळजी करूं नको. मात्र त्याला लवकर करवीस घेऊन जावे."

याव सुमारास करवीहून बाळकृष्णपंतांचे माधवला घेऊन येण्यासंबंधी पत्र आले होते. वर्षप्रतिपदेच्या सुमारास मथुराबाई करवी येथे गेल्या. यावेळी माधव १० वर्षांचा होता.

श्री गुप्तनाथांच्या गादीचे वारसदार

चिठ्ठलराव महाराजांनंतर, श्री विश्वनाथराव महाराज हे गृहस्थाश्रमी गृहस्थ या नाथ गादीवर होते. विश्वनाथ महाराजांचे याचवेळी निधन झाल्याने गादीवर कोणास बसवावे असा प्रश्न उपस्थित झाला. पांच मुलांची नांवे कागदावर लिहून त्या चिठ्ठ्या नाथांच्या समाधीसमोर ठेवण्यात आल्या, व त्यापैकी एक चिठ्ठी उचलली असता ती माधवच्या नांवाची निघाली. तेव्हां अभिषेक करून विधिनुसार माधवला गादीवर बसविण्यांत आले व त्याचे नांव "माधवनाथ" ठेवण्यात आले.

अनुग्रह-दीक्षेसाठी माधवनाथांना शैलीशृंगीने विभूषित करून तळघरातील गुप्तनाथांच्या समाधिजवळ बसविण्यात आले व दार बंद करण्यात आले. काही तासांनंतर "अल्लख" हा नाथ सांप्रदायाचा सांकेतिक शब्द आंतून ऐकू आला, तेव्हां दार उघडण्यात आले. या गुफेत त्यांना गुप्तनाथांचा अनुग्रह झाला व नवनाथांची गूढ योगशक्ति संपादन करूनच ते बाहेर आले. याचा त्यांच्या आचार विचारावर परिणाम होऊन ते विदेही स्थितीत राहू लागले.

काही दिवसांनी माधवनाथांना विश्वनाथमहाराजांचे कुटुंब ठकुबाई यांच्या स्वाधीन करून मथुराबाई आपल्या गांवी गेल्या. माधवनाथांची विदेही स्थितीतील वागणूक पाहून ठकुबाई व इतरांस फार चिंता वाटू लागली. तेव्हां त्यांचे लग्न करून देण्यात यावे असा विचार करण्यात आला. माधवनाथांच्या हे तेव्हाच लक्षांत आले. तेव्हा ते एका दिवशी गुपचुप करवीतून बाहेर निघून गेले.

तपःसाधना व तीर्थयात्रा

यानंतर एक वर्षाचा काळ त्यांनी तीर्थाटन व तपःश्चर्या करण्यांत घालविल्या. १३-१४ वर्षांच्या माधवनाथांनी बद्रिकेदार ते रामेश्वरपर्यंत आणि बंगालातील हेलारापट्टनापासून गुजराथेंतील गिरनार पर्वतापर्यंत तीर्थयात्रा केल्या. या काळांत त्यांनी नवनाथांची तीर्थस्थाने, सर्व ज्योतिर्लिंगे व सहा पुण्या पाहिल्या. हिमालयांत ६ वर्षे तपःश्चर्या करून व "एकमेवाद्वितीयम्" तत्त्वाची प्रचीति घेऊन ते करवीला परत आले. या काळातील त्यांच्या साधनावस्थेची तपशीलवार, माहिती मात्र उपलब्ध नाही.

करवीला आल्यावर माधवनाथांनी गादीचा व्यवहार आपल्या वृत्तीनुसार पाहण्यास आरंभ केला. दानधर्म यज्ञकर्म होऊं लागली, व त्यात बराच पैसा खर्च होऊ लागला. सखारामबापू यावेळी बालाजी संस्थानचे कारभारी होते. या संधीचा फायदा घेऊन बापूंनी बऱ्याच द्रव्याचा अपहार केला व देवाचे दागिनेही गहाण ठेवले. भाऊसाहेब जोग आदि नाथांच्या भक्तगणांना सखारामबापूंच्या कृष्णकृत्यांची माहिती लागली व त्यांनी नाथांना वारंवार जमाखर्च पाहण्याची विनंति केली. पण विरक्त वृत्तीमळे त्यांनी याकडे दुर्लक्ष केले. एके दिवशी त्यांचेसमोर खर्चाच्या वह्या ठेवण्यात आल्या तेव्हा हा सर्व प्रकार उघडकीस आला. सखारामबापूही घाबरले व त्यांनी नाथांच्या पायावर डोके ठेवून क्षामायाचना केली. श्री जोगांचे म्हणणे असे की सखारामबापूंवर दावा करावा. पण माधवनाथ शरणागताला कसे दूर करणार ?

करवीहून पुनः प्रयाण

दुष्प्रवृत्त सखारामबापूंनी मात्र यानंतरही पुनः कारस्थाने करून नाथांबद्दल ठकूबाईचे मन कलुषित केले. त्याही नाथांच्या खर्चिकपणामुळे नाराज झाल्या व त्यांनी नाथांना करवीबाहेर जाण्यास सांगितले. नाथांनी पडत्या फळाची आज्ञा स्वीकारून करवी सोडण्याचे ठरविले. परंतु नाथांच्या भक्तगणांना हे न रचून "आपण नवीन मंदिर बांधू, आपण येथेच रहावे" अशी कळकळी विनंति केली. भक्तांचे प्रेम की मातृआज्ञापालनाचे कर्तव्य असा पेंच त्यांच्या समोर पडला. कर्तव्यास अधिक महत्व देऊन त्यांनी सर्वास उपदेश केला. "नाशवंत कलेवराची आसक्ति सोडा. ईश्वरी स्वरूपाची कास धरा. तुम्ही स्मरण कराल तेव्हां मी भेटन" असा विश्वास दिला. ही घटना शके १८९२, सन १८९०, मधील आहे.

अज्ञातवासातील काल

यावेळी नाथांचे वय ३३ वर्षांचे होते. यानंतर ५-६ वर्षे स्वैर पर्यटन करण्यात अज्ञातवासात त्यांनी घालवली. भक्तोद्वाराचे कार्य मात्र चालू होते. त्यांच्या भक्तगणांस राजेरजवाड्यांपासून रंकांपर्यंत, शिक्षित, अशिक्षित, हिंदु-मुसलमान-ख्रिस्ती अशा विविध लोकांचा समावेश होता. श्री माधवनाथ काशीस गेले व तेथे अनेकांना अनुग्रहीत केले. तेथून अमरकंटकला आले व तेथे २ वर्षे अरण्यवासात घालविली. नंतर इंदूर येथे यशवंतराव महाराज देव मामलेदार होते त्यांच्या दर्शनास गेले. इंदूरचे राजे श्रीमंत तुकोजीराव होळकर यांचेकडे त्यांचा मुक्काम होता. श्रीनाथ महाद्वारापाशी पोचले तोच देव मामलेदारही त्यांच्या स्वागतासाठी महाद्वारी आले व दोघे कडकडून भेटले. श्री देवमामलेदारांनी नाथांना हाताने धरून त्यांना आपल्या निवासस्थानी नेले. श्री तुकोजीरावांचा श्री नाथांशी परिचय करून दिला व पुढे

सर्व राजघराणेंच माधवनाथांचे भक्त बनले. तेथून ते महू व धारला गेले. धारला विभूति देऊन काहींचे रोगनिवारण केले. हा चमत्कार पाहून डॉक्टर कीर्गन यांची श्री नाथांवर श्रद्धा बसली. नाथांनी त्यांना हातावर हात घासून त्याकडे पाहण्यास सांगितले तर हातांवर दिव्य प्रतिमा दिसली. हीच साधना करण्यास त्यांनी त्यांस सांगितले.

शेतराखणदाराचे काम

यानंतर श्रीनाथ खांडवा-चाळीसगावकडे गेले. पोहरे गावी "धोड्या" नांव धारण करून एका पाटलाकडे शेतराखणीचे काम करू लागले. फोटापुरते पाटलानें दूध द्यावे असे ठरले. एक दिवस श्री नाथ भजनांत रंगले असतां बैलाने शेतात शिरून गव्हाचे पीक नासले. यामुळे पाटलीण बाईना राग येऊन त्यांनी नाथांना खूप शिव्या दिल्या. नाथ शांतच राहिले. काम सोडून जाताना त्यांनी बाईस सांगितले की, "तुला ५२ मण गहू होतील!" पुढे खरेच इतके पीक झाले. तेव्हा पाटलास फार पश्चाताप झाला.

येसगांव येथे संगळ व नगारा वाजवून सुंदर भजनें श्री नाथांनी केली. रोझेगांव येथे भिकमशाह संत जर्जरीवक्षच्या उरुसाकरता आले होते. त्यांची नाथांची भेट झाली. दोघांनी मिळून कुराणांतील ४ कलमांचे पठण केले. येथून नाथ वेरूरला गेले, व तेथील राममंदिरात त्यांनी कांही सुंदर चित्रे काढली. ती अजून पाहता येतात.

येथे चतुर्थाश्रमीं श्री चिद्घनानंद स्वामींशी त्यांची भेट झाली. त्यांनी नाथांना सांगितले 'तुझी आई तुझी आठवण काढीत आहे तिला जाऊन भेट व अज्ञातवास संपवून लोकोद्धाराचे कार्य कर.' नाथिक जवळच्या सप्तशृंगी जवळच्या वनांत काही दिवस राहून माधवनाथ देवगांव येथे जन्मदात्या मथुराबाईच्या भेटीस गेले अनेक वर्षांनंतर मातापुत्रांची ही भेट झाल्याने मातेला फार आनंद झाला. "आता मला सोडून दूर जाऊ नकोस" असे मातेने सांगितले. मातेचा अंतकाल समीप आला आहे हे जाणून नाथांनी हे मान्य केले. सहा महिन्यांत तिचे निधन झाले. शेवटच्या दिवशी मातेचे डोके मांडीवर घेऊन नाथांनी समाधि लावली व नंतर तिचे प्राणोत्क्रमण झाले. योगी पुत्राचे सानिध्यात मरणाचे भाग्य त्या मातेला लाभले.

लोकोद्धाराचे कार्य

इ. स. १८९६ म्हणजे वयाच्या ३८ व्या वर्षापासून श्री माधवनाथांनी प्रगटपणे धर्मप्रसाराचे व लोकोद्धाराचे कार्य सुरू केले. या कालात जयपूर, चित्रकूट, काशी, नागपूर, खानदेश, मुंबई, पुणे, कारवारपर्यंत संचार करून भाविक जनतेला मार्गदर्शन केले.

चित्तशुद्धीपासून आरंभ करून प्रत्येकाला त्याच्या पात्रतेनुसार जप व योगादि साधनांचा ते उपदेश करीत. गंगामाई जशी चांगला वाईट असा भेद न करतां सर्वांस जवळ करते तद्वत् नाथही त्यांचेकडे येईल त्याला आत्मोद्धाराची प्रेरणा करीत. त्यांच्या शिष्यांची संख्या अगणित असून काही शिष्यांना तर जीवन कालातच त्यांनी पूर्णत्वाला पोचविले.

श्री नाथांची उपदेशप्रणाली

योगाच्या कष्टसाध्य मार्गापेक्षा सर्वसाधारण लोकांना ते सुलभ भक्तिमार्गाचा उपदेश करीत व या भयरहित निश्चित साधनाने आत्मोन्नति करण्यास सांगत. ईश्वरी शक्तीवरील श्रद्धा वाढविण्यासाठी व भक्तांचे दुःख व रोग निवारण्यासाठी त्यांनी अनेक चमत्कार दाखविले. व्याख्यानें, प्रवचनें यापेक्षां बैठकीत चर्चा, संवाद, शंका-समाधानाचा मार्ग स्वीकारणे व शरण येईल त्याला त्याच्या पात्रतेनुसार भक्ति व उपासनेचा मार्ग दाखवून त्याला परमार्थप्रवण करणे ही त्यांची कार्यप्रणाली होती.

सर्व प्रगतीचे मूळ चित्तशुद्धि, श्रद्धा व प्रयत्नसातत्य या त्रयीमध्ये आहे. शुद्धि-विना मोहपाश सुटत नाहीत; श्रद्धेविना शेवटपर्यंत टिकाव धरतां येत नाही; व सतत प्रयत्नाशिवाय यशसिद्धि नाही. या त्रयीवर श्री माधवनाथ भर देत. भक्तां-मध्ये सकाम व निष्काम असे दोन वर्ग पडतात. सकाम उपासनेतून श्रद्धा निर्माण होऊन मानवाची भक्तिमार्गाकडे प्रगति होते.

भक्तियोग, कर्मयोग, राजयोग व ज्ञानयोग या चार मार्गांपैकीं भक्त कोणत्याही मार्गाने जाणारा असो. भक्ति सर्वांचा आधार आहेच. कर्मयोग्याला कर्मे ईश्वरार्पण बुद्धीने करावी लागत असल्याने भक्ति हा त्यांचा आधार असतो. राजयोगांत प्राणांतिक कष्ट सोसण्याची तयारी ईश्वराच्या आंतरिक ओढीमुळे म्हणजे भक्तीमुळेच शक्य होते. ज्ञानमार्गातही चिंतनाचा विषय ईश्वरच असल्याने येथेही भक्ति आवश्यक ठरते.

एकूण भक्ति सर्व मार्गांना आधारभूत असते. आत्मोन्नतीस आवश्यक ईश्वरी सहाय्य मिळवून देणारा भक्ति हाच मार्ग भयरहित व निश्चित स्वरूपाचा आहे. म्हणून श्री माधवनाथ सर्वसाधारण लोकांना भजन-पूजनादि भक्तिमार्गाचा अवलंब करावयास लावून ईश्वराभिमुख करीत. विशेष पात्रता असल्यास मात्र मुद्रा, आसनें, प्राणायामादि योगक्रियांचें क्रमाक्रमाने शिक्षण देत. मच्छिद्र-गोरक्षप्रणीत नवनाथ संप्रदायाचा राजयोग श्री माधवनाथांनी चांगल्या प्रकारे साध्य केला होता व त्यांच्या भक्तपरिवारांत कांहीं शिष्यांनी राजयोगामध्ये चांगलीच प्रगति केली होती.

श्री माधवनाथ महाराज संचार करीत करीत हिंगणघाट (जि. वर्धा) येथे आले असतां शके १८५८ (सन १९३६) मध्ये त्यांचें निर्वाण घडून आलें. इंदूरच्या भक्तांच्या आग्रहानें त्यांचें कलेवर मोटारीने इंदुरास नेऊन तेथें मोठ्या थाटामाटानें व शास्त्रोक्त रीतीनें समाधीचें कार्य संपन्न करण्यांत आलें: या स्थानीं भव्य नाथमंदिर बांधण्यांत आलें असून तें भाविकांचें व श्रीनाथशिष्यांचें पवित्र क्षेत्र बनलें आहे.

* * *

श्री साईलीलाचे स्वरूप

ले. चिपळूणकर गुरुजी

श्री साईलीला मासिकाचा मार्च १९७३ चा अंक हाती पडला. श्री साईबाबा माझे अनन्य साधारण निष्ठेचे किंवा एकमेव निष्ठेचे आराध्य दैवत असल्यामुळे मी मासिक संपादकीयासुद्धा संपूर्ण वाचतो. त्यात वगळण्याजोगी किंवा सवडीने वाचण्याजोगी अशी गोष्टच नसते. मार्च महिन्याचे संपादकीय मी वाचले तसेच एप्रिल ७३ च्या अंकाचेही वाचले, आणि साईलीलामध्ये जो बदल मला हल्ली दिसून येत आहे तो येथे व्यक्त केल्यावाचून रहावत नाही.

जवळ जवळ गेले वर्षभर श्री साईलीला मासिकाची गुंफण पाहता त्यात पुष्कळच विविधता, वैचित्र्य व रोचकता दिसून येत आहे. त्यापूर्वी श्री साईलीला एका परंपरानुगत विशिष्ट चाकोरीतूनच प्रसिद्ध होत होते. त्यात कालप्रवाहानुरूप मजकुरात व रचनेत बदल करणे अत्यावश्यक होते. परंतु, कां कोण जाणे, तो होत नव्हता हे खरे. सर्वसाधारण पाहता कविता व तत्वज्ञानविषयक, संत चरित्रात्मक किंवा शास्त्रीय विषय असला तरीही व सर्वतऱ्हेच्या पवित्र मर्यादा राखूनही लिहिलेल्या

साहित्यांत केवळ ते बाबांसंबंधी नाही किंवा शिरडी-विषयक नाही म्हणून त्या साहित्यास श्री साईलीलामध्ये वाव मिळत नसे. हे विधान अतिशयोक्तीचे नाही, व केवळ अंकांच्या परिशीलनावरून मी ते करीत नाही, तर तो माझा वैयक्तिक अनुभव आहे.

श्री साईलीलामध्ये इंग्रजी व हिन्दी मजकुराचे समावेशन हाही स्वागतार्ह भाग होता. आता तर इंग्रजी मासिक वेगळेच निघणार आहे. तेव्हा तेही मराठी इतकेच लोकप्रिय होईल यात शंका नाही. तसेच अन्य भाषेत आवृत्ती निघाव्यात अशी आमची इच्छा आहे.

प्रचलित काही अंकापासून चालू असलेली श्री साईकीर्तने तर इतकी उत्कृष्ट आहेत की आम्हाला कीर्तन करता येत नाही व आम्ही त्या कीर्तनमालेचा उपयोग प्रत्यक्षात करू शकत नाही याचे फार वाईट वाटते. एप्रिल १९७३ चा अंक हाती पडला आणि त्याच्या कव्हरावरील चित्रावरच नेत्र स्थिरावले. खरोखरच श्री बाबांच्या जीवितयात्रेत अनंत प्रसंग होऊन गेले आहेत व अशा प्रत्येक प्रसंगाचे एकेक चित्र जर प्रत्येक अंकावर छापले तर थोड्याच दिवसात प्रत्येक जिज्ञासू भक्ताजवळ 'चित्रमय साई-सच्चरित' तयार होईल. सदर बदल निश्चितच कौतुकास्पद आहे व तो तसाच चालू ठेवावा अशी संपादकांस आमची नम्र विनंती आहे.

सध्या श्री साईलीलामध्ये जीं नवीन सदरें व शास्त्रविषयक लेख वगैरे जे क्रमशः सुरू झाले आहेत ते विशेष उल्लेखनीय आहेत. धार्मिक मासिकात आध्यात्मिक व सांस्कृतिक परंतु रोचक व मालारूप क्रमशः प्रसिद्ध होणारे साहित्य असले तर त्याने अशा मासिकांची रुची व लोकप्रियता वाढते व मासिकासही स्थैर्य येते, हे आम्ही वेगळे सांगावयास नको. श्री साईलीलामध्ये होणारे बदल त्याला एक निश्चित लोकप्रियतेचे परिमाण गाठून देऊन दिवसेंदिवस यशस्वितेकडे नेऊन प्रत्येक साई-भक्ताचे हाती ते जाईल यात शंका नाही. श्री साईबाबा स्वतःच आपली लीला जगापुढे ठेवणारे समर्थ आहेत, आम्ही फक्त निमित्तमात्र आहोत.

अनंतता

(गुरुदेव विनोद यांच्या अनंततेवरील अभंगांचे विवेचन)

मनाची मरुभूमी, पाहता पाहता
जीव हा सर्वथा, वेडावतो
ऊन मध्यान्हीचे, तळपते आत
पोळुनी टाकीत, जीवनाशा
मृगतृष्णिका ही, भासे अचानक
येई ऐकू हाक, दूर कोठे
जन्मजन्मान्तरी, चिन्तिलेले स्वप्न
होतसे अवतीर्ण, पुन्हा वाटे

(अ. सं. पृ. २९)

“चंद्रमा मनसो जातः” आणि “मनः चंचलम् अस्थिरम्” ही वचने प्रसिद्ध आहेत. मानवी मन हे केव्हा कशाचा विचार करील व कोठे स्थिर होईल हे सांगता येत नाही. कारण ते कोठे स्थिरच होत नाही. भूमीतून पीक काढताना भूमी सुपीक असली म्हणजे पीक सकस निघते, विपुल निघते. परंतु हीच जर मरुभूमी असेल तर पीक येणे दुष्प्राप्य. मनुष्याचे मन हे चंचल असल्याकारणाने त्याची अवस्था मरुभूमीप्रमाणेच आहे. त्यातही अंतर्मन व बहिर्मन अशी दोन मने आहेत. अंतर्मनाच्या भूमिकेवर जशी प्रतिमा येईल तीच मूळ बहिर्मनावर असेल असे नाही आणि म्हणून या मनांच्या मरुभूमीकडे पाहता पाहता आत्मा, जीव, जणु काही वेडा होऊन जातो. मनुष्य जीवनाचे जे अंतिम ध्येय परमेश्वरप्राप्ती त्याकडे मनासहित जीव लागला पाहिजे. परंतु कालमहिमा विचित्र आहे. त्यात मन हे कोठे स्थिर होत नाही व ध्येयही गाठता येत नाही. परंतु सारखे वाटत राहते, आभास होत राहतात की, या विचित्र कालमहिम्यात मनुष्याच्या जीवनाची आशासुद्धा करपून जात असताना दूर कोठेतरी मुक्तीची हाक, परमेश्वराची हाक ऐकू येत आहे. परंतु समोर काही न दिसल्यामुळे ही हाक जणुकाही मृगजळातूनच ऐकू येऊन किंवा जन्मजन्मान्तरी ईश्वरीय एकात्मतेचे पाहिलेले स्वप्नच पुन्हा साकार होऊन समोर उभे राहिले आहे असे वाटते. मरुभूमीवरही योग्य संस्कार केले तर तीही सुपीक होऊन उत्कृष्ट फल देऊ शकेल. असेच संस्कार जर मनाच्या मरुभूमीवर सातत्याने केले तर त्यातूनही परमेश्वरप्राप्तीचे ध्येय निश्चितच साकार होऊ शकेल.

निवेदक—चिपळूणकर गुरुजी.

रामगीतांजलि

पुष्प ३

रामचंद्राच्या यज्ञसभेंत कुशलव रामायणाचें गायन करीत आहेत -

स्तब्ध झाली ती सभा तो मुग्ध झाला भूपती
श्रवण करितां कुश-लवांची स्निग्धमधुरा भारती ॥८॥

रामचंद्राची कथा ती जानकीची ती व्यथा
रुद्ध कंठें गीत गातां मूर्त होई आर्तता
होउनी एकात्म श्रोते आशयातें उमजती ॥९॥

शब्द कीं मुक्तामणींचे हार मौलिक ओविले
स्वर जणूं कारुण्यकमलें अमृतातें शिपिलें
ताल धरिती हात सारे, मस्तकेंही डोलती ॥१०॥

रम्य साहित्यार्थ-खाणी तेज-मार्दव लेवुनी
प्रगटल्या नवरत्नयुक्ता छंदरूपें घेउनी
सूर सोज्ज्वळ रागगामी एकमेकां सोबती ॥११॥

शास्त्रवेत्ते काव्यप्रेमी शब्दरचनापंडित
धर्मनीतीचे विशारद वेदविद्याभूषित
रसिक नागर नादवेडे 'साधु !' म्हणुनी डोलती ॥१२॥

वेष धरिले तापसांचे बांधिले कच मस्त्रकीं
वर्दानि आभा प्रेम नयनीं मूर्ति देहांची निकी
अर्थवाही हावभावां पाहुनी जन मोहती ॥१३॥

अग्नीच्या ज्वाळपरी तें रूप दिसतां आगळें ।
जानकीच्या आठवानें राम हृदयीं कळवळें ।
घाव पूर्वींचे जिन्हारों शल्य होउन वाहती ॥१४॥

रामचंद्राचीच विबें जनतडागीं शोभलीं
बुधबृहस्पति बाल होउनी चालती कीं भूतलीं
काय प्रल्हादासवें ये ध्रुव वळोनी खालतीं ? ॥७॥

संपतां तीं मंजुगानें राघवानें मोहनी
बालकांतिं आदरोनी धरियलें आलिंगनीं
होइना तृप्ती कुणाची मधुप कीं लोभावती ! ॥८॥

—दिवाकर धैसास.

निरंतर - आत्मतत्त्व

विश्व आगळे आणि त्याहुनी नसेचि मी आगळा ।
अतूट जोडी असे आमुची भंग न सैत्रीला ॥१॥

सूर्यापासुनि राहुं ना शके प्रकाश तो वेगळा ।
धवलपणाते सोडुनि कर्पूर राहि न कधि एकला ॥२॥

अविभाज्य मी घटक विश्वीचा एकचि मन आम्हाला ।
खेळ खेळु अम्ही रम्य मजेचा घेउनि प्रेमाला ॥३॥

दुजेपणाने जरी हा दिसे खेळ बाह्य नजरेला ।
अज्ञानचि तें असे येथलें कारण भासाला ॥४॥

माळेमधली फुलें वेगळी भासति जरि नयनाला ।
आंतुनि त्यांते धरी सूत्र तें हीच देवलीला ॥५॥

मानव-निर्मित भेद हेचि तें नांव दुजे दुःखाला ।
निसर्ग परि हा अभेद राखुनि बिलगि अनंताला ॥६॥

विश्व हेचि मी अवघे नटलो, दुजा न विस्तरला ।
आत्मतत्त्व हें एकचि असुनी दावि विविधतेला ॥७॥

—शाम जुवळे

-- साक्षात्कार --

धुंडिलीं अगणित तीर्थे पाउलीं ।
कां मिळेना श्रांत पथिका साउली ॥८॥

हिम नगाच्या शीत गर्भी शोधिलें ।
दक्षिणेच्या सागरा संबोधिलें ॥

शैलशृंगे आणि गुंफा शोधिल्या ।
खोल कुहरीं करुण हांका मारिल्या ॥

स्तूप, क्षेत्रे, मंदिरे धुंडाळिली ।
कां मिळेना श्रांत पथिका साउली ॥९॥

रविकरांनी दाविली मायावती ।
भौतिकाच्या विविध सुंदर आकृती ॥

येइना आत्मानुभूति चिद्घना ।
की न हो सुफलित माझी साधना ॥

अससी कां तूं सप्तसागर तळवटीं ।
घननीळा कां नील व्यापक नभघटीं ॥

भक्तिप्रेमीं मुक्ति तुज कां लाभली ? ।
कां मिळेना श्रांत पथिका साउली ॥१०॥

सप्तस्वर गुंफोति तुजला गायिले ।
जय तपादी मार्गही चोखळिले ॥

भक्तिपुष्पें वाहुनी हांकारिले ।
नर्तनीं नी कीर्तनीं अवगाहिलें ॥

मोहमाया देहसौख्यें त्यागिली ।
कां मिळेना श्रांत पथिका साउली ॥११॥

गंधवेडा धांवतो मृगकस्तुरी ।
 धुंद झालो मूढ मी तैशापरी ॥
 गवसलासी बा अनंता शेवटीं ।
 मी मला शोधित होतो हिंपुटी ॥
 अतरात्मां ज्ञानियांची माउली ।
 कां पिळेना श्रांत पथिका साउली ॥४॥

— रमाकांत वि. सरमळकर.

माधव स्मृति

('आरति साईबाबा' ही बाबांची प्रसिद्ध आरति रचणारे श्री. माधव वामन आडकर यांच्या स्मृतिप्रित्यर्थ श्री. रा. मा. आडकर यांनी खालील कविता लिहून पाठविली आहे.)

(वृत्त—चंद्रकान्त)

रोज सकाळी सायंकाळी स्मरा नित्य पूर्वजा ।
 माधवचरणीं ठेवा मस्तक घेतिल दोषरजा ।
 माधव वामन आडकर म्हणुनी धानोरे गांवीं ।
 पूज्य आपुले पूर्वज येथे स्मृती असूं द्यावी ॥१॥
 साईबाबा-संग लाभला, 'पंतोजी' म्हणती ।
 साईचरणीं मिणमिण करिते रात्रंदिन पणती ।
 माधव-चरणी साई-चरणी गाईली आरती ।
 ' सुखें पावशिल ' वदले साई कर डोईवरती ॥२॥
 दासगणू जो दास म्हणविला साईचा भक्त ।
 माधवांस तो बंधु मानुनी जाहला विरक्त ।
 जीवन-ताका घुसळुन त्यांतुन लोणी काढियलें ।
 यमराजानें सेवक त्याचे 'लोणिस' धाडीले ॥३॥
 ॐ तत्सत् ची गोता तोंडीं प्राणज्योत शांत ।
 स्मरण त्यांचे सुखविल तुम्हा 'माधव-सिद्धांत' ।
 गुण त्यांचे गातच राहूं मोक्षपदीं ठेले ।
 मस्तक नमलें दुःखचि हरलें—सांगोनी गेले ॥४॥

रा. मा. आडकर

साई तूंच एक आधार

साई तूंच एक आधार साई तूंच एक आधार ॥ ध्रु. ॥

संसाराच्या कडक उन्हांने
शिणलों साई चौबाजूने
सद्गुरु साई तुझ्या दर्शने
मन झालें अनिवार १

अल्ला मालिक दयाळु असशी
भक्तां संकाटि झेलुनि धरिशी
परिसुन आलें तव पायाशीं
दर्शन दे साकार २

ध्यानों मनि हो दिवसा रजनी
रूप साइचें भरलें नयनीं
'साई, साई' चा माझे वदनीं
होतो नित्य पुकार ३

- सौ. शांता अं. सरोदे.

श्रीसाई

तेरा नाम सबसे प्यारा है
तेरे बिन कौन हमारा है
नहीं चाहिये जमाने की दौलतें
तेरे नाम से अपना गुजारा है

तेरी शरण में आये हम
मिली खुशी मिटे सारे गम
तेरे दरपे सदा झुकेंगे हम
न जमानेसे झुकना गंवारा है

तूने जो राह दिखाई है
जिंदगी अब संवर आई है
सह लेंगे सितम जमाने के
'गर तेरा हमें सहारा है

- रमेश 'आत्मा'

शिरडी-वृत्त एप्रिल १९७३

या महिन्यांत रामनवमी उत्सव आल्यामुळे भक्तांची गर्दी बरीच होती. काहीं कलाकारांनी श्रींच्यापुढे हजेरी दिली ती खालीलप्रमाणे :-

कीर्तन :- १) संस्थान गवई श्री. ग. वि. जोशी शास्त्री यांची कीर्तने नेहमीं प्रमाणे झाली. २) ह. भ. प. अनंतराव आठवले पुणे यांची तीन कीर्तने झाली. ३) श्रीमती इंदिरा विष्णू जोशी यांचे कीर्तन झाले.

प्रवचन :- १) श्री. निवृत्तिराव पाटील गोंदकर शिर्डी. २) ह.भ.प. नारायण का. कुळकर्णी, पंढरपूर.

शास्त्रोक्त गायन, भजन, वादन वगैरे कलाकारांची नावे :- १) सौ. ज्योत्स्नाबाई भोळे, पुणे. २) सौ. रोहिणीबाई फडकर, नाशिक. (३) सौ. बासरीताई सी. मोहनपुरकर, औरंगाबाद ४) श्रीसाईनाथ नवरंग गायन पार्टी, श्री. धर्मनाथ रेगे. ५) श्री. गुटेकरं श्री कृष्ण ६) श्री प्रदीप सामंत व श्री. सुरेश सामंत ७) श्री. रामभाऊ कुळकर्णी ८) श्री. मुरलीधर अग्रवाल मुंबई ९) कु. द्वारका प्रभू मुंबई १०) श्री. निपुल कुर्लेकर मुंबई ११) श्री. वामनराव पाचगे उदगीर १२) श्रीराम सातडेकर मुंबई १३) श्री. भोलानाथ समेळ, मुंबई १४) सौ. नीला प्रभू, मुंबई १५) श्री. रामचंद्र द. वाडेकर पिंपळवाडी १६) श्री. रघुनाथ बा. सांडभोर पुणे. १७) सौ. शकुंतला मो. जोशी, नाशिक १८) श्री. वसंत ओं. देवभानकर शिर्डी. १९) श्री. दत्तुसिंग रजपुत, हैद्राबाद २०) सौ. मनोरमाबाई टिल्लू मुंबई २१) श्री. बाळोबा कुळकर्णी, सावळी-विहीर २२) श्री. विनायक धो. वाडेकर खरसुंडी. २३) श्रीमती राधाबाई ह. पवार. २४) श्री. शेख इस्माईल, रुई. २५) श्री. पोपटराव गो. दूधवडे २६) श्री. आदिनाथ मुरंगळ २७) श्री. ज्ञानोबा ता. वाडेकर २८) श्री. बाळा भाऊ गुरव शिर्डी २९) श्री. जयवंतराव भा. भारदे, अहमदनगर. ३०) श्री. उत्तमराव सु. उन्हाळे. ३१) श्री. नौशेर इराणी. ३२) श्री. शंकर रा. सालकर ३३) श्री. नानासाहेब शिंदे शिर्डी. ३४) श्री. रामचंद्र भा. कुळकर्णी. ३५) श्री. दत्तात्रय पु. मतेपाटील. ३६) श्री. ज्ञानेश्वर वि. शिपी साकोरी. ३७) श्री. दिगंबर बा. नारकर मुंबई. ३८) श्री. शेख ओमर पटेल अस्तगांव ३९) श्री. नथ्युजुमन घोर ४०) श्री. दत्तात्रय द. केदार ४१) श्री विलासन् गायकवाड ४२) श्री. एम. जार्ज. ४३) श्री बंडू वाबळे ४४) श्री. कृष्णा गो. नायकर मुंबई ४५) श्री. ज्ञानेश्वर वैद्य शिर्डी. ४६) श्री. अहमद गुलाब पठाण नांदगांव ४७) श्री. रत्नाकर कोराटे शिर्डी. ४८) श्री. किसन स. खरात शिर्डी. ४९) श्री. दगडू सखाराम त्रिभुवन ५०) कु. मणी एम्. हैद्राबाद. ५१) श्री. रघुनाथ बा. मुकूट जि. नांदेड.

५२) श्री. राघू भा. सालकर कोपरगांव ५३) श्री. सोनबाबा बा. राजत, धातुर
 ५४) श्री. विठ्ठलराव मांजरेकर शिर्डी. ५५) श्री. मधुकर शं. दिवेकर.
 पिपळवाडी. ५६) श्री. लक्ष्मणराव रा. पेंटर, देवळाली. ५७) श्री. सखाराम
 रा. गुरव बेट कोपरगांव ५८) ह.भ.प. तुकाराम बुवा आजगांवकर, परभणी
 ५९) श्री. ह.भ.प. छगनबुवा ६०) राष्ट्रपती पदकाचे मानकरी जादूगार
 श्री. भारतसिंह चंदेल सोनई यांचे जादूचे प्रयोग झाले. ६१) सौ. सुमित्राबाई
 मा. राणे मुंबई शास्त्रोक्त गायन ६२) सौ. शोभना म. जावळे शा. गायन
 ६३) सौ. अंजनीबाई लोलेकर (ऊर्फ बँकर) शास्त्रोक्त गायन ६४) श्री
 रामदास काशिनाथ लोलेकर तबलावादन ६५) कु. सुवर्णा रा. बँकर मुंबई.
 गायन ६६) श्री. साईराम रा. बँकर मुंबई तबलावादन ६७) श्री. ज्ञानेश्वर
 महिला भजन मंडळ कोकण नगर मुंबई यांचे भजन झाले.

माननीयांच्या भेटी :- १) श्री. पी. व्ही. टेकाडेसाहेब सिव्हील जज्ज येवला
 २) श्री. वी. एस. कुलकर्णी, सुपरिटेन्डेंट पे अँड अकाऊन्ट ऑफिस मुंबई.
 ३) स्वामी श्रद्धानंदजी, निर्मळ जि. ठाणे ४) श्री एम. पी. के. मेनन
 डायरेक्टर ऑफ ऑल इंडिया रेल्वेबोर्ड न्यू दिल्ली. ५) कर्नल एन्. के.
 अंकलेसरिया. ६) श्री. आर. के. अंकलेसरिया जनरल मॅनेजर गुजराथ स्टेट
 रोड ट्रा. कार्पोरेशन अहमदाबाद. ७) श्री. आर. प्रेमकुमार मेनन, आय.
 ए. एस. अँडिशनल कलेक्टर, अहमदनगर ८) श्री. कुडचडकर साहेब
 सुपरिटेन्डिंग इंजिनियर, बी. अँड सी. सर्कल पुणे.

हवापाणी :- शिर्डी येथे कडक उन्हाळा सुरू झाला असून दरवर्षापेक्षा उन्हाचा दाह
 जास्त जाणवतो. तरी सायंकाळी ७ नंतर हवेत पूर्णपणे गारवा असतो त्यामुळे
 रात्रीचे भक्तांना शिरडीत उन्हाचा त्रास असा जाणवत नाही. पिण्याचे व
 सांडपाण्याची परिस्थिती थोडीशी नाजूक आहे. तरी पाण्याचा त्रास भक्तांना
 जाणवणार नाही याबद्दल संस्थान दक्ष आहे.

श्रीरामनवमी उत्सव कार्यक्रम

श्रीसच्चिदानंद सद्गुरु साईनाथ महाराज शिर्डी यांचा श्रीरामनवमी उत्सव सालाबादप्रमाणे दि. १०-४-७३ ते दि. १२-४-७३ पर्यंत ३ दिवस थाटात साजरा झाला. संस्थानचे मा. रिसीव्हर श्री. का. सी. पाठकसाहेब यांनी उत्सवाचे तयारीसाठी सर्व खाते प्रमुखांची एक महिना अगोदर सभा घेऊन सर्व कामाचा व खर्चाचा विचारविनिमय करून कामाची योजना आखून दिल्याप्रमाणे मांडवाचे काम, पाणपोई, संरक्षण, साफ सफाई, दिवाबत्ती, लाऊडस्पीकर, कलाकारांची हजेरी, वाजंत्री बॅण्ड चौघडा, अन्नदान वगैरेची व्यवस्था उत्तम प्रकारे ठेवण्यात आली होती.

उत्सवाचा पहिला दिवस :- दि. १०-४-७३ मंगळवार रोजी नित्यकार्यक्रमाव्यतिरिक्त श्रीचे फोटोची व चरित्र ग्रंथाची पहाटे मि रवणूक गुरुस्थान मार्गे श्रींच्य द्वारकामार्इत गेली. तेथे चांदीच्या भव्य सिंहासनावर श्रींच्या फोटोची स्थापना करून चरित्र वाचनास सुरुवात झाली. त्यानंतर इतर कार्यक्रम सुरु झाले. दुपारी ४ ते ६-४५ पर्यंत ह.भ.प. अनंतराव आठवले पुणे यांचे कीर्तन झाले. रात्रौ ७-३० ते ९ पर्यंत सौ. रोहिणीबाई फडकर नासिक यांचे गायन झाले. ९-१५ ते ११-४५ पर्यंत श्रींच्या पालखीची मिरवणूक गांवातून काढण्यात आली. मिरवणुकीचे वेळीं पुण्याचे श्री. रघुनाथ सांडभोर यांनी निरनिराळे वेष धारण करून नकलांचे कार्यक्रम केले व स्थानिक लोकांनी गारुड, भारुड, वगैरे कार्यक्रम केल्यानंतर वाद्यांच्या गजरांत पालखी समाधिमंदिरांत आली व शेजारती झाली.

उत्सवाचा मुख्य दिवस :- दि. ११-४-७३ बुधवार. श्रींच्या दर्शनासाठी पहाटे पासूनच गर्दी झाली होती. नित्यकार्यक्रमाव्यतिरिक्त श्रींच्या फोटोची व चरित्र ग्रंथवाचन समाप्ती मिरवणूक द्वारकामार्इतून समाधिमंदिरात आली. त्यानंतर कावडी मिरवणुकीचा मोठा कार्यक्रम झाला. गांवातील भाविक मंडळी कोपरगांव मुक्कामी गोदावरी नदीत रात्रौ १ वा. आंघोळ करून गोदावरीनदीचे पाणी घेऊन ९ मैल कावडी घेऊन पायी चालत आली. सकाळी ६-३० वा. मा. रिसीव्हर साहेब यांनी कावडीची पूजा केल्यावर अंदाजे सात आठशे कावडींची भव्य मिरवणूक वाजत गाजत गांवातून आली. मंदिराजवळ मिरवणूक आल्यावर सुवासिनींनी कावडीस ओवाळले. नंतर प्रत्येकाने कावडीच्या पाण्याने बाबांच्या समाधीला स्नान घातले. हा कार्यक्रम

दोन तास चालला होता. सकाळीं १० ते १२-३० पर्यंत ह.भ.प. अनंतराव आठवले यांचे रामजन्म आख्यान कीर्तन झाले. सायंकाळी निशाणांची व रथाची मिरवणूक निघाली. रात्रभर जागर झाला. मंदिर भक्तांना दर्शनासाठी रात्री खुले ठेवले होते. ५८ कलाकारांनी श्रींचे पुढे आपले कलेची हजेरी दिली. त्यांना संस्थान तर्फे १ रुपया व नारळ प्रसाद म्हणून देण्यात आला. रात्रौ शोभेची दारू उडविण्यांत आली.

उत्सवाचा तिसरा दिवस :- दि. १२-४-७३ गुरुवार. नित्यकार्यक्रमाव्यतिरिक्त सामुदायिक अभिषेकपूजा व प्रसाद रूपाने कापडविक्री झाल्यावर ह.भ.प. अनंतराव आठवले यांचे गोपळाकाला कीर्तन व दहीहंडी कार्यक्रम सकाळी १०-३० ते १२-३० पर्यंत झाला. रात्रौ गुरुवारची पालखी झाल्यावर शेजारती झाली व उत्सव समाप्त झाला. या उत्सवांत तीन दिवसात मिळून एकूण ४५९० गोरगरिबांना मिष्टान्नासह अन्नदान करण्यांत आले.

मुंबईकचेरींतही रामनवमी उत्सव थाटात साजरा झाला. सकाळी ९। ते १० ॥ गुरुभक्त बा. सी. गुप्ते यांचे गुरुभक्तिवर भजन झाले. १० ॥ ते १। पर्यंत थोर साईभक्त श्री. बी. आर्. काकडे यांचे कीर्तन झाले. सायंकाळीं ६ ते ७ कलावती देवी प्रासादिक भजन मंडळाचे भजन होऊन शेवटीं सर्वास तीर्थप्रसाद व शीतपेय देण्यांत आले.

Sai Baba Tutorial Academy's

Inter Arts Classes

(1 9 4 3)

Kshatriya Niwas, Portuguese Church, Girgaon,
Opp. Lakhani Book Depot, Bombay 4. Tel. 354337

*

The only special Inter Arts Classes
in Bombay

*

100 % Results last 19 consecutive years.

*

Logic, Economics, English, French, Etc.

*

Taught with exhaustive cyclostyled notes.

*

Probable questions with class-getting answers
issued every year for the University Examination
with 100 % accuracy.

Batches : March/October. Morning/Evening.
Admissions commence from 11th June 1973.

Reopen on 20th June 1973.

तीन रंगी आशीर्वाद फोटो

आकार	किंमत	आकार	किंमत
१४" X २०"	रु. १-५०	८" X १०"	रु. ०-५०
१०" X १४"	रु. १-००	२ १/२" X ३ १/२"	रु. ०-२०

प्रसिद्ध ब्लॉकमेकर श्री. डी. डी. नेरॉय यांच्या ब्लॉक्सवरून छापलेले फोटो

प्रकार	रंग	आकार (सें. मी)	किंमत
१. शिलेवर बसलेले बाबा	तीन रंगी	३५.५६ X ५०.८	१-५०
२. शिलेवर बसलेले बाबा	काळा व पांढरा	" "	१-२५
३. शिलेवर बसलेले बाबा	"	२२.८६ X ३३-०२	०-५०
४. द्वारकामाईतील बाबा	तीन रंगी	" "	०-५०
५. शिरडी दर्शन (६६ फोटोंचा आल्बम)			३-००

श्री साईबाबा संस्थानच्या कार्यालयांचे पत्ते :

१. शिरडी, ता. कोपरगांव, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र).
२. साईनिकेतन, डॉ. आंबेडकर रोड, प्लॉट नं. ८०४ बी., दादर, मुं. नं. १४.

मुद्रक : श्रीमती लक्ष्मीबाई नारायण चौधरी, निर्णयसागर प्रेस,

४५-डीई, ऑफ टोकरसी जीवराज रोड, शिवडी, मुंबई-१५.

संपादक व प्रकाशक : श्री. का. सी. पाठक, 'साई निकेतन', डॉ. आंबेडकर रोड,
खोदादाद सर्कलजवळ, प्लॉट नं. ८०४ बी, दादर, मुंबई १४.

आग विज्ञविण्याचा चमत्कार

अनुक्रमणिका—जुलै १९७३

१. श्रीसाई वाक्सुधा
२. संपादकीय. : श्रद्धांजलि.
अण्णा गेले - डॉ. श्री. दि. परचुरे.
३. देवपूजेची जरूरी डॉ. माधवराव दाभाडे.
४. श्री. गोंदवलेकर महाराज श्री. पु. मु. अत्रे.
५. विसरतो म्हणून आनंदांत जगतो श्री. द. शं. टिपणीस.
६. श्री. तुकाराम महाराज—जीवन आणि कार्य श्री. पांडुरंग राया भाटीकर.
७. नाम आणि प्रेम श्री. शाम जुवळे.
८. आजचा ज्वलंत प्रश्न श्री. दि. अ. घैसास.
९. साई, अजब तुझी किमया श्री. रा. द. सारंगधर.
१०. उदीचा आश्चर्यकारक प्रभाव श्री. अनिल पंडित.
११. अनंतता—अभंगविवेचन श्री. चिपळूणकर गुरुजी.
१२. कविता—रामगीतांजलि—पुष्प ४
चार अभंग श्री. दि. अ. घैसास.
भक्तीचा आनंद श्री. ग. दे. कुलकर्णी.
सद्गुरुस हांक श्री. हे. घ. कुलकर्णी.
श्री. बी. आर्. काकडे.
१३. शिरडी वृत्त—मे १९७३.

श्री साई वा क्सु धा

जगा लावावें सत्पथीं । हेचि साईलीलेची कृती ॥
स्वार्थास तैसाचि परमार्थास । उपदेश हा हितावह बहुवस ।
उच्चनीच स्त्री शूद्रांस । धोपट सकळांस हा मार्ग ॥ ५५ ॥
स्वप्नींच्या राज्याचें वैभव । जागे झालिया जैसें वाव ।
तैसाचि संसार केवळ माव । भावना ही तयाची ॥ ५६ ॥
देहादि सुख दुःख मिथ्यात्व । हेचि जयांचे प्रपंचतत्त्व ।
निजानुसंधानें स्वप्न-भ्रमत्व । दवडोनि मुक्तत्व साधिलें ॥ ५७ ॥
पाहोनि शिष्याची बद्धता । अति कळवळा जयाचे चित्ता ।
कैसी लाधेल देहातीतता । हेचि चिंता अर्हनिश ॥ ५८ ॥
अहंब्रह्माकार वृत्ति । अखंडानंदाची मूर्ति ।
निर्विकल्प चित्तस्थिति । येई निवृत्ति विसाविया ॥ ५९ ॥

साई सच्चरित अ० १०

श्रीसाईलीला

[शिरडी संस्थानचे अधिकृत मासिक]

वर्ष ५२ वे]

जुलै १९७३

[अंक ४

: संपादक :

श्री. का. सी. पाठक

वार्षिक वर्गणी रु. ६-०० (ट. ख. सह) एक प्रतः ६० पैसे

: कार्यालय :

साईनिकेतन, प्लॉट नं. ८०४ बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर मुंबई, १४.
फोन: ४०००१४

टेल. नं. ४४३३६९

संपादकीय

सव्यसाची साईलीला

साईलीला मासिकाच्या मराठी व इंग्रजी अशा निरनिराळ्या आवृत्त्या एप्रिल १९७३ पासून निघू लागल्या, व त्यांमुळे साईलीलेचे क्षेत्र खूपच व्यापक झाले. निव्वळ मराठी किंवा निव्वळ इंग्रजी अशा वाचकांची यामुळे मोठीच सोय झाली. शिवाय या दोन आवृत्तींतील लेख निरनिराळे असल्यामुळे कित्येक सुविद्य वाचकांना ही दोन्ही मासिके आवडतात व त्यासाठी ते दोन्हींचेही वर्गणीदार होतात. आमचे विद्वान् लेखक व कवि आपल्या लेखांतून व कवितांतून नित्य नूतनता आणीत असतात, व हे सर्व ते विद्वज्जड भाषेत करीत नसून लोकसुलभ भाषेत करीत असतात. म्हणून विद्वत्तापूर्ण असूनही सुबोध, गंभीर असूनही खुसखुशीत, गोष्टीरूप असूनही विचार-प्रवर्तक, सात्त्विक करमणूक करणारे व बाबांचीच वाणी सतत कानांत गुणगुणणारे असे साईलीलेचे आकर्षक स्वरूप आतां झाले आहे. शिवाय वार्षिक वर्गणी फक्त रु. ६-०० ठेवल्यामुळे आतां साईलीला मासिक कोणासही परवडण्यासारखे आहे.

साईलीलाचे एक ज्येष्ठ व श्रेष्ठ लेखक श्री. चिपळुणकर गरुजी यांचा जून अंकांतील उत्स्फूर्त अभिप्राय या दृष्टीने उल्लेखनीय आहे.

एप्रिलपासून शेंकडों नवीन वर्गणीदार झाले. ज्यांनी हे मासिक घेण्याचे बंद केले होते असेही कित्येक जुने वाचक साईलीलेचे हल्लीचे आकर्षक स्वरूप पाहून परत वर्गणीदार होत आहेत. परंतु अजूनही साईलीलेच्या ग्राहकांचे क्षेत्र अधिक विस्तृत व्हावयास पाहिजे आहे. कित्येक भागांत अजून हे मासिक जात नाही. तरी आमच्या वाचकांस आम्ही कळकळीची विनंति करतो की त्यांनी आपल्या जवळच्या व दूरच्याही मित्रमंडळींत साईलीलेचा प्रसार करावा व आणखी वर्गणीदार मिळवावेत. नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणाऱ्यांचीं नांवे आम्हांस कळविल्यास आम्ही त्यांकडे नमुना अंक (शिल्लक असल्यास) जरूर पाठवू. आजच्या लोकशाहीच्या व स्वातंत्र्याच्या काळांत लोकांना सन्मार्गावर आणण्याचे कार्य नीतिभ्रष्ट पुढारी करू शकणार नाहीत, तर ज्ञानेश्वरांच्या शब्दांत म्हणजे —

जयांचिये लीलेमाजी । नीति जियाली असे ॥

असे बाबांसारखे संतच करू शकतील. आज बाबांची शिकवणूक जनतेत अधिकाधिक पसरविण्याचे महत्त्व हे आहे. साईभक्त साईलीला प्रसाराचे हे कार्य मन लावून करतील अशी आशा आहे.

अनुभव विशेषांक

१९७२ ऑक्टोबर-नोव्हेंबरचा जोड अंक अनुभव विशेषांक म्हणून काढण्यांत आला व तो चिरस्मरणीय झाला. अशा तऱ्हेचा विशेषांक दरवर्षी काढण्यांत यावा अशी आग्रहाची सूचना पुष्कळ साईभक्तांनी केली आहे. आमचाही हा मानस होताच, व साईभक्तांच्या सूचनेमुळे त्याला आतां जोरदार पाठिंबा मिळाला आहे. यावर्षी बाबांचा समाधिदिन (दसरा) ६ ऑक्टोबरला येत आहे. या निमित्ताने पुढील ऑक्टोबर अंक अनुभव विशेषांक म्हणून काढण्यांत येईल. शक्य तर नोव्हेंबर अंकाचा समावेश त्यांतच करण्यांत येईल. वाचकांनी व साईभक्तांनी या अंकासाठी आपापले अनुभव ऑगस्ट अखेरपर्यंत आमचेकडे पाठवावेत अशी आग्रहाची विनंति आहे.